

Mijn vader, Hermanus Hendrikus **Kiezebrink**

Koster van de Walburgkerk

Voor mij was de eerste kennismaking met de Librije in 1933. Ik was toen vier jaar en lag, zoals het hoorde in die tijd, om 19.00 uur in bed. Er was veel gedoe en drukte in huis en ik hoorde mijn broers die zeiden: “Pa, hartelijk gefeliciteerd”. Onmiddellijk begon ik te schreeuwen en riep: “Wat is dit, Pa is toch niet jarig.” Mijn moeder kwam toen bij me en zei: “Pa is benoemd tot koster van de Sint Walburgkerk”. Dit hield in dat hij de verantwoording kreeg over ‘t reilen en zeilen in de kerk maar ook over, zoals mijn vader mij later vertelde, de enige bibliotheek bij een kerk in West-Europa. Die benoeming tot conservator was in 1940. Voor mij als kind was dit een onvergetelijke gebeurtenis.

Dick Kiezebrink

Dick Kiezebrink heeft maatschappijleer en geschiedenis gedoceerd.

ijn vader is eerst meubelmaker geweest en heeft gewerkt bij Van Zeben en Wilten in de Laarstraat. Door zijn zwakke gezondheid kon hij dat werk eigenlijk niet aan. Mijn moeder nam het heft in handen en begon een pensioen voor de arbeiders die werkten aan de aanleg van het Twentekanaal.

Op een gegeven moment, ik weet niet hoe, werd hij koster. Het stofen en het veegwerk mocht hij laten doen door een huishoudelijke hulp. Dat was mevrouw Terwel, de latere koster.

Ik, op mijn beurt, hielp ook om pa bij te staan. Op zaterdag mocht ik de nieuwe bordjes met psalmen verhangen en in de Librije ging ik over de verkoop van de ansichtkaarten. Dat mocht ik eigenlijk aan niemand vertellen.

Vaak liep ik mee bij een rondleiding en dat was ook voor mij best interessant. Zo vertelde mijn vader dat hij de rekening van de beeldhou-

wer gevonden had. De beeldhouwer die de koppen aan de pilaren in de Librije had gemaakt. Die rekening bestond uit enkele stuivers en een paar pottekes bier. Ook herinner ik mij de aflaatbrieven die bij de ingang achter glas aan de muur hingen. En dan de pootafdrukken van de duivel op de vloer. Ik weet nog dat een boerin zei: “Koster, wie het niet geleuft kan toch zien dat ie geweest is”. Mijn vader wist dat er een hond over de vloer had gelopen toen de vloer net gelegd was en nog zacht was. Die afdrukken zijn er nog steeds. De boeken lagen aan kettingen en mochten er toen niet af. Wie er uit wilden leren (in die tijd voornamelijk studenten) werden door mijn vader opgesloten en mochten er weer uit als ze er om vroegen. Zo ging het in de begintijd ook, vertelde mijn vader. Een geestelijke keek dan door een gat op de wenteltrap bij de deur* en hield de boel in de gaten.

Er was ook koninklijk bezoek. In een gastenboek staan de handtekeningen van o.a. Emma en Wilhelmina.

Er lagen dus boeken aan kettingen, zoals gezegd, die heel veel waarde hadden. Wiegedruk-

* De ingang vanuit de Raadskapel.

ken, enkele handschriften. Mijn vader vertelde me dat hij gevraagd had aan een R.K.-geestelijke naar de waarde van sommige boeken. Het antwoord luidde: "Voor de waarde van één boek kan een kathedraal gebouwd worden".

Tijdens WO II

Men maakte zich steeds meer ongerust over een eventuele roof van dit alles door de Duitsers. De klokken van de stad werden uit de diverse torens gehaald en weggevoerd. De klokken van de Walburgkerk mochten blijven. Het waren monumenten. Alle mensen moesten hun koper inleveren. De meesten gingen de koperen voorwerpen begraven in de tuin. Ook de kerk nam toen maatregelen. De koperen doopvont werd ingemetseld. Er hing een foto aan de buitenkant zodat je kon zien wat er in zat.

En wat moest er met de kostbare boeken gebeuren? Ze moesten verdwijnen uit de Librije. De boeken werden losgemaakt, de kettingen bleven zitten. Ik mocht mijn vader helpen ze uit de Librije te halen. In de zijbeuk naast de consistoriekamer zaten twee deuren. Achter de eerste deur links ging een wenteltrap naar een bovenboekerij of bovenlibrije. Hier zat mijn vader vaak te werken. Achter de tweede deur zat een kluisdeur. In die kamer achter de kluisdeur heb ik mijn vader geholpen met het opstapelen van de kostbare boeken uit de Librije. Ik mocht er met niemand over praten. Ze zijn na de oorlog teruggebracht.

Later zijn ze nog een keer van de ketting gehaald. Dat was in 1948 bij de torenbrand. Op een foto heb ik gezien dat ze weer teruggezet zijn door leerlingen van de Vakschool. Waar ze toen vandaan kwamen weet ik niet. Het belangrijkste is dat ze er nog zijn.

Mijn vader wist dat de collectie bijzondere boeken belangrijk was voor de wetenschap. Hij was autodidact. Hij deed aan zelfstudie Latijn. Zo kwam hij te weten wat voor soort boeken er waren. Er lag bijvoorbeeld een originele Copernicus. Er is aan hem in 1952 de zilveren anjer uitgereikt door prins Bernhard. Deze anjer werd

Koster Kiezebrink studierend in de Librije.

PRIVECOLLECTIE AUTEUR

Prins Bernhard speldt H.H. Kiezebrink de zilveren anjer op.

FOTOGRAAF ONBEKEND

De terugkeer van de boeken in de Librije na de brand in 1948.

uitgereikt aan mensen die zich op een bijzondere manier hadden onderscheiden. Van die uitreiking is een foto gemaakt, die ik aan iedereen liet zien want ik was zo trots als een aap.

Hij heeft een boekje geschreven over dit alles. Getiteld: *Wandeling door de St. Walburgskerk*. Hij bleef rondleidingen geven. In de zomer van 1965 is hij, nadat hij 's morgens even naar het kerkelijk bureau was geweest in de Lange Hofstraat, op de hoek van de Lange Hofstraat en het gemeentehuis bezweken aan een hartaanval. Er was een rouwdienst. Tijdens het spelen van Voorwaarts Christen Strijders werd hij de hoofduitgang onder de toren uitgedragen. Dit was de eerste keer dat deze uitgang werd gebruikt bij een uitvaart. Hij is begraven op de Warnsveldseweg.

Nooit weg geweest

In het laatste nummer van *Zutphen* van 2018 stond een artikel met de vraag: Waar waren de boeken van de Librije in de oorlog? Dat is nu duidelijk. De boeken zijn toen de kerk niet uit geweest. Dat Rikie Matser de kluis als te klein aanduidde, is ook verklaarbaar. Die kluis is na de oorlog verdeeld in een ruimte voor een machine voor de vochtigheidsregeling voor de Librije en de huidige kluis; dat heeft ze zich niet gerealiseerd. In de tijd van Kiezebrink was die kluis 3 bij 4 meter. En die foto van de terugkeer moet in 1948 gemaakt zijn.

Jan Frings